



## KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD NITRA

Mesto Nitra - Mestský úrad v Nitre  
950 06 NITRA, Štefánikova trieda 60

Dátum: 29-07-2019

Evidenčné číslo: 1/ 134437 Číslo spisu:

Prílohy/listy: Vybaruje: *Litu.*

Číslo konania: KPUNR-2019/16414-2/53357/DAN  
Nitra, 02.07.2019

Krajský pamiatkový úrad Nitra, podľa § 11 ods. 1 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“) ako vecne príslušný orgán špecializovanej štátnej správy a podľa § 9 ods. 5 citovaného zákona ako miestne príslušný orgán špecializovanej štátnej správy na úseku ochrany pamiatkového fondu, podľa § 46 zákona číslo 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov vydáva toto

### rozhodnutie

Krajský pamiatkový úrad Nitra podľa § 32 ods. 5 a 7 pamiatkového zákona, po preskúmaní žiadosti o vydanie rozhodnutia o zámere úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území, podanej dňa 03. 06. 2019 Mestom Nitra, Štefánikova trieda 60, Nitra, ktoré je podľa čiastočného výpisu listu vlastníctva č. 3681 vlastníkom nehnuteľnosti parc.č. 1199, k.ú. Nitra nachádzajúcej sa v pamiatkovej zóne Nitra, na ktorej sa nachádza Architektonicko-sochárska kompozícia Krista a 12 apoštolov s tzv. Malou Kalváriou, v zmysle § 32 ods.4 pamiatkového zákona pokladá predložený zámer :

- úprava sôch, podstavcov a kríža Architektonicko-sochárskej kompozície na Cyrilometodskom námestí, za prípustný a pre prípravu a vykonanie tohto zámeru určuje nasledovné podmienky:
1. Úpravu realizovať reštaurátorom s príslušnou špecializáciou alebo umelecko-remeselne, pod dohľadom reštaurátora.
  2. Pred zahájením prác vypracovať prípravnú dokumentáciu úpravy, ktorá bude obsahovať špecifikáciu materiálového riešenia a technologického postupu úpravy a predložiť Krajskému pamiatkovému úradu Nitra na vydanie záväzného stanoviska.
  3. Sochy a Kalvária (kópie): odstrániť organický depozit vyčistiť tlakovou vodou, preveriť stav tmelov, uvoľnené tmely mechanicky odstrániť, spevnenie hmoty vykonať na organokremičitanovej báze, nové tmely z umelého kameňa budú čo najviac príbuzné štruktúrou a farbou hmote sôch, tmely zapracovať do roviny hmoty sôch a retušovať, prípadné tvarové rekonštrukcie realizovať umelým kameňom, sochy je možné povrchovo upraviť lazúrou v odtieni kameňa, odtieň konzultovať s Krajským pamiatkovým úradom Nitra.
  4. Podstavce sôch (novodobé, tehlové omietané podstavce) : preveriť stav omietok, lokálne uvoľnené časti omietky odstrániť, vyčistiť od povrchového depozitu, podklad penetrovať a doplniť novou omietkou zhodnou, v materiáli a štruktúre so súčasnou, v súčasnej profilácii, povrch upraviť silikátovým náterom, odtieň konzultovať s Krajským pamiatkovým úradom Nitra.

5. Písomne oznámiť Krajskému pamiatkovému úradu Nitra začiatok a predpokladaný koniec úpravy nehnuteľnosti.
6. Po ukončení úpravy predložiť Krajskému pamiatkovému úradu Nitra dokumentáciu skutočne vyhotovených prác.

**Toto rozhodnutie sa vzťahuje iba k prácam vymedzeným vo výrokovvej časti rozhodnutia a nenahrádza rozhodnutie alebo záväzné stanovisko Krajského pamiatkového úradu Nitra k iným prácam úpravy predmetnom pozemku alebo nehnuteľnosti v pamiatkovom území.**

**Podľa § 44a pamiatkového zákona, toto rozhodnutie stráca platnosť po uplynutí troch rokov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti, ak v tejto lehote nebol vykonaný úkon, na ktorý sa vzťahujú.**

#### **Odôvodnenie:**

Podkladom pre vydanie rozhodnutia bola žiadosť s návrhom rámcového postupu úpravy pamätihodnosti, predložená dňa 03.06.2019 Mestom Nitra, Mestským úradom, Štefánikova trieda 60, 950 06 Nitra.

Podľa § 32 odseku 5 pamiatkového zákona krajský pamiatkový úrad v rozhodnutí o zámere úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území uvádza, či navrhovaný zámer je z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom prípustný, a určuje podmienky vykonania úprav nehnuteľnosti v pamiatkovom území, najmä zásady objemového členenia, výškového usporiadania a architektonického riešenia exteriéru nehnuteľnosti, zároveň určí či tieto úpravy možno vykonať iba na základe výskumov a inej prípravnej dokumentácie a projektovej dokumentácie a uloží vlastníčkovi povinnosť oznámiť mu vopred začiatok a predpokladaný koniec úpravy nehnuteľnosti.

Vlastník požiadal o úpravu sôch, podstavcov a kríža Architektonicko-sochárskej kompozície na Cyrilometodskom námestí, ktorá je vidovaná ako pamätihodnosť mesta a nachádza sa na území pamiatkovej zóny Nitra. Súčasťou žiadosti bol aj rámcový návrh úpravy sôch (čistenie od depozitu, konzervovanie všetkých sôch paropriepustným materiálom) a podstavcov (čistenie od depozitu, odstránenie uvoľnených častí omietok, penetrácia, tmelenie, lokálne plombovanie, aplikácia záverečného silikátového náteru).

Podľa dostupných informácií bola kompozícia 12 apoštolov a Krista vyhotovená z pieskovca sochárom Antonom Brandlom v rokoch 1870 – 1873, kríž z roku 1762 bol cez vojnu zničený, sochy P. Márie a sv. Jána poškodené. v 50. rokoch 20. storočia boli sochy z námestia odstránené. Šesť sôch apoštolov a socha Krista bolo nájdených v Jelenci, jedna socha sa našla v Ladiciach. Všetky sochy boli v dezolátnom stave. V rokoch 1997-1998 Mesto Nitra začalo realizovať projekt „Dotvorenie Cyrilo-metodského námestia“, v rámci ktorého boli nájdené sochy zreštaurované a umiestnené v kláštore. Zo zreštaurovaných sôch sa realizovali kópie chýbajúce boli vymodelované analogicky podľa dobových fotografií. Kópie boli realizované reštaurátorom. Konceptia rozmiestnenia sôch nie je totožná s pôvodným rozmiestnením v 19. stor. Posledná úprava bola realizovaná v roku 2008 reštaurátorským ateliérom CHAMELEON Mgr. Art. Tomášom Kucmanom v rozsahu čistenia sôch, opravy drobných poškodení a trhlín na sochách a opravy poškodených omietok podstavcov.

Úprava si vyžaduje odborný reštaurátorský prístup, prípadne dohľad nakoľko sa jedná o špecifickú odbornú činnosť vyžadujúcu modelačnú zručnosť pri oprave reštaurátorsky vyhotovených kópií. Stav kompozície je narušený depozitom, prasklinami v spojoch hmôt sôch, lokálne tmely sú viditeľné. Omietky podstavcov lokálne opadávajú, miestami je vnímateľné tehlové murivo. Zámer úpravy si vyžaduje odbornú prípravu v podobe prípravnej dokumentácie so špecifikáciou materiálového riešenia a technologického postupu, ktorá bude po odsúhlasení Krajského pamiatkového úradu Nitra podkladom pre realizáciu prác.

Práce na úprave kompozície je potrebné priebežne dokumentovať a spracovať dokumentáciu skutočne vyhotovených prác a predložiť Krajskému pamiatkovému úradu Nitra z dôvodu zdokumentovania priebehu úpravy.

Vzhľadom na vyššie uvedené rozhodol správny orgán tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Rozhodnutie bolo vydané v zmysle zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom na vyššie uvedené rozhodol správny orgán tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie podľa § 54 ods.2 zákona č.71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov v lehote 15 dní odo dňa oznámenia rozhodnutia na Krajský pamiatkový úrad v Nitre.

Toto rozhodnutie je preskúmateľné súdom až po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov.



  
Ing. arch. Rudolf Viršík, PhD.  
poverený zastupovaním riaditeľa

**Doručuje sa**

Mesto Nitra, Mestský úrad, Štefánikova trieda 60, 950 06 Nitra



## Z Á Z N A M z pracovného stretnutia

**Vec:** Nitra, architektonicko-sochárska kompozícia na Cyrilometodskom námestí, úprava sôch, podstavcov a kríža, pamätihodnosť nachádzajúca sa v Pamiatkovej zóne Nitra

**Dátum:** 17.02.2021

**Miesto:** Nitra, Cyrilometodské námestie

### Priebeh:

Mesto Nitra, ako vlastník nehnuteľnosti, parc. č. 1199, k. ú. Nitra a sochárskej kompozície na Cyrilometodskom námestí, zvolalo pracovné stretnutie v nadväznosti na rozhodnutie Krajského pamiatkového úradu Nitra č. KPUNR-2019/16414-2/53357/DAN zo dňa 02.07.2019 vydané k úprave predmetnej kompozície. Sochárska kompozícia je vyhotovená ako kópia originálu, podľa dostupných prameňov, okrem tzv. malej Kaivárie. Pre úpravu sochárskej kompozície s podstavcami boli v rozhodnutí stanovené podmienky úpravy v šiestich bodoch. Možno ich rámcovo označiť ako udržiavacie práce v rozsahu čistenia, lokálneho doplnenia narušených a chýbajúcich častí, retuše a povrchovej zjednocujúcej úpravy. Vykonanie týchto prác bolo podmienené vypracovaním prípravnej dokumentácie úpravy a jej predložením pre vydanie záväzného stanoviska.

Na pracovnom stretnutí bola vykonaná opätovná obhliadka stavu sôch, kde boli pozorované výrazné narušenia sôch v mieste spojov oproti stavu v čase vydaného rozhodnutia. Tieto výrazné vizuálne vnímateľné narušenia boli dôvodom preverenia stavu hmoty jednotlivých sôch dvanástich apoštolov a Krista poklepom kladivom, kde boli zistené nové skutočnosti súvisiace s materiálovým riešením kópií. Kópie boli vyhotovené z umelého kameňa na epoxidovej báze a nie organokremičitanovej báze. Umelý kameň na báze epoxidu vystavený v exteriéri má rýchlejšie degradačné schopnosti vplyvom UV žiarenia aj klimatických zmien a bol často používaný v 90 rokoch 20. storočia. Nakoľko sa časom preukázala jeho nestálosť a rýchla degradácia, prestal sa tento materiál v exteriéri používať a nahradil ho umelý kameň na organokremičitanovej báze, vyznačujúci sa podstatne väčšou odolnosťou. Vzhľadom k zisteným skutočnostiam odporúčame Mestu Nitra prehodnotiť navrhovaný zámer údržby existujúcich kópií sôch, nakoľko investícia do sôch z epoxidového materiálu je neefektívna, vyžadujúca si prácu s kompatibilným materiálovým riešením, ktoré má rovnako rýchlejšie degradačné účinky a tým časté investície. Odporúčame úpravu sôch realizovať vyhotovením nových kópií z umelého kameňa na organokremičitanovej materiálnej báze, pričom je potrebné rátať s vyššou investíciou ako pri údržbe existujúcich sôch, ktorá sa však s vysokou pravdepodobnosťou v budúcnosti ukáže ako rentabilná.

Rozhodnutie Krajského pamiatkového úradu Nitra č. KPUNR-2019/16414-2/53357/DAN zo dňa 02.07.2019 zostáva naďalej v platnosti, pričom úpravu sôch uvedenú v bode 3. je možné nahradiť vyhotovením kópií z umelého kameňa na organokremičitanovej báze.

Zapísala: Mgr. Tatiana Danieličová, KPÚ Nitra